

۲۵۶۲۹۴۶

آیین مرقیون و مانی

www.ketab.ir

الخوری بولس الفغالی

ترجمه

امینه سلیمانی

سرشناسه :	فغالی، بولس
عنوان قراردادی :	Faghali, Bulus
عنوان و نام پدیدآور :	المرقیونیه و المانیویه فارسی
مشخصات نشر :	آیین مرقیون و مانی / الخوری بولس الفغالی : ترجمه امینه سلیمانی. تهران: ایشثار، ۱۴۰۳
مشخصات ظاهری :	۳۰۶ ص.
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۴۹۳۵-۰۸-۳
وضعیت فهرست نویسی :	فیا
موضوع :	مرقیون، ش. قرن ۲م.
موضوع :	Marcion, of Sinope, active 2nd century
موضوع :	مسیحیت — تاریخ
	Church history
	ثنویت (دین) — مسیحیت
	Dualism (Religion) -- Christianity
	مانویت
	Manichaeism
	بدعت و بدعت گذاران مسیحی
	Christian heresies
شناسه افزوده :	سلیمانی، امینه، ۱۳۶۶ - مترجم
رده بندی کنگره :	BR۳/۱۴۵
رده بندی دیویی :	۲۷۰
شماره کتابشناسی ملی :	۹۹۷۶۹۶۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی :	فیا

آیین مرقیون و مانی

نویسنده: الخوری بولس الفغالی	مترجم: امینه سلیمانی
نشر: ایشثار	نوبت چاپ: اول ۱۴۰۳
تیراژ: ۱۰۰ نسخه	طراح جلد: مهدیه سعدی
صفحه آرا: زهرا استواری	

سایت: ishtaar.ir

اینستاگرام: ishtarpublication

ایمیل: ishtarpublication@gmail.com

تلفن: ۰۹۰۲۱۱۳۵۹۷۶ تلگرام: ۰۹۰۲۱۱۳۵۹۷۶

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۹۳۵-۰۸-۳

(کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات ایشثار است)

تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه (از قبیل چاپ، فتوکپی، الکترونیکی، صوت و تصویر) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

مقدمه.....ج

بخش اول - مرقیون و مرقیونیه.....	۱
فصل اول: مرقیون در خوانش کتاب مقدس.....	۳
فصل دوم: «تناقضات» از منظر مرقیون.....	۳۱
فصل سوم: ترتولیان قرطاجنی و پاسخ به مرقیون.....	۳۹
فصل چهارم: مرقیون‌گرایان در جهان بدعت اسلامی.....	۵۹

بخش دوم - مانویه، دیانتی جدید.....	۷۳
فصل پنجم: مانی و مانویه.....	۷۵
فصل ششم: زندگی مانی براساس اعمال آرخلائوس.....	۹۷
فصل هفتم: کتاب فصول یا فقهت در کلمسای مانی.....	۱۱۷
فصل هشتم: اصول تفسیر مانوی از عهد جدید.....	۱۳۱

بخش سوم - همراه با پدران کلیسا.....	۱۵۷
فصل نهم: کیرلس اورشلیمی و وحدانیت خداوند.....	۱۵۹
فصل دهم: یزیدیک ده کلب در باب الله یا بدعت‌ها.....	۱۸۱
فصل یازدهم: سویریوس و خطبه‌ای درباره مانویان.....	۱۹۵

بخش چهارم - افرام سریانی در آموزه‌های دروغین.....	۲۰۵
فصل دوازدهم: گمراهی بیماری است.....	۲۰۷
فصل سیزدهم: پروردگار باطل را رسوا می‌کند.....	۲۱۷
فصل چهاردهم: کتاب‌ها پرده گمراهی را کنار می‌زنند.....	۲۲۷

بخش پنجم - منابع عربی.....	۲۳۳
فصل پانزدهم: ثاودورس بن قره و کتاب میمر فی الحرية.....	۲۳۵
فصل شانزدهم: کتاب الفهرست ابن ندیم.....	۲۴۹
فصل هفدهم: دوگانه پرستی محمد شهرستانی.....	۲۶۹
فصل هجدهم: متون متفرقه.....	۲۷۹

مقدمه

با مطالعه اشعار افرام سربانی درخصوص آموزه‌های گمراه‌کننده یا پاسخ‌های «آکادمیک» او در نصیبین یا رُها، می‌توان فرقه «مرقیونیه» را همواره در کنار فرقه «مانویه» یافت. دو جریان بزرگ که در برهه‌ای از زمان، نه تنها موجودیت کلیسا را تهدید کردند، بلکه تمام جامعه روم را نیز به خطر انداختند. این امر امپراتور «دیو کلسین» را بر آن داشت تا در سال ۲۹۷ دستوری قاطع مبنی بر تعقیب مانویان در کشور صادر کند و نوشته‌های آنان را از بین ببرد. نویسندگان عرب درباره دو کلیسا سخن گفته‌اند، دو کلیسایی که هریک تلاش می‌کردند در برابر «کلیسای بزرگ»؛ یعنی کلیسای مسیحیت قد علم کنند؛ اما با ظهور اسلام، آیین مرقیون و مانی در شمار ادیانی قرار گرفتند که [فقط] در زمان ثبت در تاریخ یا به هنگام سخن گفتن از آزادی یا پرسش درباره دین حق و اندیشه راستین از آنان یاد می‌شد.

خیل عظیم پاسخ پاپ‌های کلیسا و نویسندگان‌شان، نشان از تأثیر این اندیشه در دل و جان مردم دارد؛ بنابراین در اینجا یک پژوهشگر با بدعت «مسیح‌شناختی» مواجه نیست که محدود به اسقف‌هایی شود که در «شورای» سراسری مسیحیت گردهم آمدند و چارچوب اندیشه [این دین] را تعیین کرده و قانون ایمان را مشخص کردند؛ زیرا مسائل خداشناسی، چندان مردم را برنمی‌انگیزد؛ مگر اینکه با زندگی روزمره آنان مرتبط باشد. شاهد این موضوع نیز شورای سراسری چهارم مسیحیت است که در سال ۴۵۱ در «خلقیدونیه»^۱ برگزار شد. سخن در باب دو ماهیت مجزا و متضاد در یک اَقنوم است^۲ که فراتر از مفهوم ملت بود. تمام توجه این اندیشه معطوف به مریم است تا جایی که آن را «تیوتوکس» به معنای «مادر خداوند» معرفی می‌کند. این موضوع موجب اعتراض مسلمانان شد و «کیرلس»، اسقف اسکندریه، همچون «قهرمانی» در مسیحیت نمایش داده شد.

مرقیون‌ها صاحب «انجیلی» بودند که آن را از انجیل‌های چهارگانه استخراج کرده بودند. همچنین نامه‌هایی داشتند که از پیام‌های «پولس رسول» الهام گرفته شده بود. این نامه‌ها نسبت به کلام رسول امت از اهمیت بیشتری برخوردار بودند؛ باید مسیحیت را از تمام مسائل ساختگی جدا ساخت. پس چرا در

۱. کلیسای کاتولیک یونانی پادشاهی. [مترجم]

۲. در مسیحیت سه‌گانه‌باور که معتقد است خدای واحد، خود را در سه شخصیت - پدر، پسر و روح‌القدس - آشکار کرد، به هریک از سه کالبد، یعنی پدر یا پسر یا روح‌القدس (روان پاک)، اصطلاحاً اَقنوم یا «ثالث ثلاثه» (سومی از سه تا) گفته می‌شود. [مترجم]

ح ♦ آیین مرقیون و مانی

عهد جدید، باید به عهد قدیم (عتیق) توجه داشت؟ به همین دلیل، باید هرآنچه را که «نشان» از تورات دارد، از عهد جدید جدا ساخت.

«مانی» نیز همانند بودا، موسی و عیسی به دنبال پایه‌گذاری دین [جدید] بود و خود را فردی مرتبط با وحی و خاتم پیامبران معرفی می‌کرد. آثار و نوشته‌های او در زمان حیاتش، از تحریف موجود در کتاب‌های آیین بودا و یهودیت و مسیحیت در امان بود. مانی نه تنها سلسله‌مراتب کلیسای خود را همانند کلیسای بزرگ معین کرد، بلکه فراتر از آن هم رفت و گروه مؤمنان را به دو گروه مؤمنان عادی و مؤمنان نخبه تقسیم کرد. هریک از این گروه‌ها در تلاش بودند تا به مرتبه بالاتری ارتقا یابند.

مرقیون‌گرایان و پیروان مانی علیه این حکم؛ چه در بخش دینی و چه در بخش مدنی آن اعتراض کردند و به همین دلیل گروهی به پیروی از آنان طرد شدند یا همچنان مخالف وضع موجود در جامعه بودند. سیاست نیز پس از اجتماع سراسری مسیحیان، درباره آینده کلیسا نقش‌آفرینی کرد، به‌طوری که در افسس، جهان‌پارسی از جهان‌بیزانسی جدا شد و در خلقیدونه نیز جهان‌مصری، سریانی و ارمنی از جهان‌بیزانسی منفصل شدند و حتی در جنبش اصلاحات، شمال از جنوب تفکیک شد و پروتستان در شمال و کثکله در جنوب قرار گرفت.

این همان تاریخ بشریت است که مردود آن، ادیان و سایر جریان‌های فکری قرار دارد و اگر مرقیون‌ها به شکل ویژه‌ای توان قدرت‌یافتن در غرب را به دست آوردند، در شرق نیز مانویان در کشورهای چین و مغولستان به قدرت دست یافتند؛ به همین دلیل، این اثر درصدد تبیین این دو اندیشه در کنار یکدیگر است و هم‌زمان به کتاب‌های مرجع و پژوهش‌های انجام‌شده در این حوزه توجه داشته است؛ چه اینکه هر پژوهشگر در تلاش است تا شالوده پژوهش‌های آینده را بنا نهد و بشریت را، به‌ویژه در شرق، بی‌نیاز ساخته و حاصل تحقیقات خود را در اختیار مخاطبان قرار دهد. گام برداشتن به جلو نیازمند بازگشت به عقب است و اندیشه نوین، ریشه‌های خود را در جهان گذشته؛ یعنی جهان شرقی می‌یابد که همواره سرآمد تمدن‌های جهان است. حال باید دید چه زمانی باید به آن رجوع کرد و برگشت؟

مجموعه بخشنامه‌های تنقیحی
سازمان تأمین اجتماعی
(حوزه بیمه‌ای)

www.ketab.ir